

# Kitaabka Yoo'eel iyo Kaniisadda La'odikiya ee Adventist-ka Maalinta Toddobaad - Lambar Lix iyo Toban

Jeff Pippenger  
2025-12-22

## Lambarka Lix iyo Tobnaad

Waxaan horraantii ka bixinayaa raalli-gelin erayo intan le'eg ka hor intaan guda gelin mawduuca ugu weyn. Waxaan doonayaa inaan meel dhigo xariiqyo nebiyadeed oo qaarkood ah, kuwaas oo ah qaybo muhiim u ah mantiqiga aan adeegsan doono marka aynu si toos ah u eegno kitaabka Yoo'eel. Hore ayaan u soo sheegay in erayga Cibraaniga ah ee kitaabka Yoo'eel lagu tarjumay “la gooyey,” uu xididkiisa ka helo habkii allabbariga ee lagu ansixin jiray axdi wakhtiyadii Ibraahim.

Toosa, kuwii sakhraansanaa, oo ooya; oo baroorada, kuwiinna khamriga oo dhammow, khamriga cusub daraaddiis; waayo, afkiinna waa laga gooyay. Yoo'eel 1:5.

Ereyga Cibraaniga ah ee “gooyn laga jaro” waa H3772, waana xidid asal ah oo macnihiisu yahay ‘in la gooyo (laga gooyo, hoos loo gooyo ama kala gooyo); si ka dhalanaysa in la baabbi’iyo ama la dhammeeyo; gaar ahaan in axdi la galo (taas oo ah, in isbahaysi ama heshiis la sameeyo, asal ahaanna iyadoo hilib la gooyo oo la dhex maro qaybaha).’

Waxaan garwaaqsanahay in qeexidda Strong ee “la gooyo” ay ugu yeedhayso “xidid asal ah,” marka loo eego macnaha naxwaha. Taas marka la yidhaahdo, goynta la xidhiidha axdiga iyo Ibraahim waxay muujinaysaa in iftiinka axdigu ku lammaan yahay eraygaas, iftiinkaasna lagu soo bandhigay xididkiisii taariikheed ee asalka ahaa. “Goyn,” marka loo eego taariikhda axdiga, waa astaan nebiyadeed oo ku dhisan xididdadeeda asalka ah, waxaana sidoo kale naxwe ahaan loo aqoonsan yahay xidid asal ah.

Baaqa ku jirta aayadda shanaad ma aha oo keliya inay caddaynayso inayan haysan fariinta roobka dambe, sida uu u metelo “khamriga cusub,” laakiin sidoo kale in isla markaasba halkaas lagu diiday inay yihiin dadkii axdiga Ilaah, oo ah dad axdi leh oo “xididdadoodii hore” dib ugu taxanayaan Ibraahim.

Jiilkii ku dhintay cidlada muddadii afartanka sannadood ka badan, waxay raadraac ahaan dib ugu noqonayeen Ibraahim, kaas oo macnihiisu yahay aabbaha quruumo badan. Jiilkii Yashuuca la galay Dhulkii Ballanqaadka, waxay raadraac ahaan dib ugu noqonayeen Ibraahim. Yuhuuddii Masiixa iskutallaabta ku qodbay waxay raadraac ahaan dib ugu noqonayeen Ibraahim. Protestantiintii ka soo baxday Qarniyadii Mugdiga, oo markaasna la imtixaamay oo laga gudbay iyagoo ah dadkii axdiga ee Ilaah doortay sannadkii 1844, waxay raadraac ahaan dib ugu noqonayeen Ibraahim. Dhaqdhaqaaqii Millerite Philadelphian ee galay Meesha Ugu Quduusan Oktoobar 22, 1844, wuxuu raadraac ahaan dib ugu noqonayay Ibraahim. Dhaqdhaqaaqii Millerite Laodicean ee Yerixoo dib u dhisan sannadkii 1863, wuxuu raadraac ahaan dib ugu noqonayay

Ibraahim. Kaniisadda Laodicean ee Seventh-day Adventist-ka ah ee laga tufayo afka Rabbiga marka dhowaan la soo saaro sharciga Axadda, waxay raadraac ahaan dib ugu noqonaysaa Ibraahim. Jiilalkaas oo dhan waxay buuxiyeen, ama way buuxin doonaan, masaalka beerta canabka.

Khamriyiintii ku jira Yoo'eel waxay toosaan iyagoo ogaanaya in laga soo tuuray inay yihiin dadka Ilaah, iyo inaanay haysan farriinta roobka dambe. Markaasna tan lidkeedu waa run. Kuwa uu Yoo'eel ku tilmaamo inay xidhan yihiin “taajajkii ammaanta,” waxay markaas galaan axdi, waa la shaabadeeyaa, oo waxaa kor loo qaadaa iyagoo qurbaan ah. Axdigii ugu horreeyey ee la ansixiyey ee u dhexeeyey Ilaah iyo qoom la doortay wuxuu ku bilaabmay isla “goynta” lagu metelo allabariga ugu dambeeya ee dadka Ilaah, kaas oo ka bilaabma sharciga Axadda. Goyntu waa kala soocidda sarreenka iyo haramaha. Haramaha waa la diidaa oo dabka ayaa lagu tuuraa, sarreenkana waa la xidhxidhaa isagoo ah qurbaankii sarreenka ee midhaha ugu horreeya ee Bentakostiga, kaas oo markaas kor loo qaado, “sidii sannadihii hore.”

Waxaa jira afar meelood oo caadi ahaan loo tilmaamo inay matalaan axdigii Ibraahim. Bilowgii laba iyo tobnaad Ibraahim waa “loo yeedhay” waxaana la siiyey ballankii ahaa in isaga laga dhigi doono quruun weyn. Tani qayb ka mid ah axdiga ma aha, hase yeeshee waa yeedhidda ballan. Waqtigaas magiciisu wuxuu ahaa Aabraam, waayo mid ka mid ah astaamaha xiriirka axdiga waa beddelidda magaca. Magaca Aabraam waxaa la beddelaa tallaabada saddexaad ee afarta tallaabo ee axdiga.

Waayo, markii Ilaah ballan u sameeyey Ibraahim, maadaama uusan jirin mid ka weyn oo uu ku dhaarto, ayuu naftiisa ku dhaartay, isagoo leh, Hubaal waan ku barakayn doonaa, oo aad baan kuu tarmin doonaa. Sidaas daraaddeedna, markii uu samir ku adkaystay, wuxuu helay ballankii. Waayo, dadku runtii waxay ku dhaartaan kan ka weyn; dhaartuna, si loo xaqiijiyo, iyaga waxay u tahay dhammaadka muran kasta. Sidaas oo kale Ilaah, isagoo doonaya inuu si aad uga sii badan dhaxlayaasha ballanka ugu muujiyo inaan taladiisu isbeddelin, ayuu dhaar ku xaqiijiyeey; si laba waxyaalood oo aan isbeddelin, kuwaas oo aanay suurtagal ahayn in Ilaah ku been sheego, aynu u helno dhiirrigelin xoog badan, innagoo u cararnay magangelyo si aynu u qabsanno rajada ina hor taal; rajadaas oo aynu u haysanno sida barroosin nafta u ah, mid aamin ah oo adag, oo gasha gudaha daaha; meeshaas oo Ciise inoogu galay sidii hormuud, isagoo laga dhigay wadaad sare weligiisba sida amarka Malkisadaq. Cibraaniyada 6:13–20.

Wicitaanku waxay ahayd ballankii Ilaah u qaaday Abram, oo Wuxuu siiyey markhaati labaad “dhaarta” ku xigtay. “Dhaarta” ku xigtay waxay ahayd mid saddex-laab ah. Ka dib wicitaanka ballanqaadka, kaas oo ahaa tallaabadii kowaad, tallaabooyinka labaad, saddexaad, iyo afraad waa axdiga dhabta ah ee saddex-laabka ah ee Ilaah la galay dad la doortay. Bilowgii 15 Ilaah si rasmi ah ayuu “u gooyaa” (u adkeeyaa) axdiga, isaga oo maraya cibaado yaab leh oo Ilaah keligiis dhex maro xayawaanno la kala qaybiyey, isaga oo si aan shuruud lahayn ugu ballanqaadaya farcankii Ibraahim dhulka. Dhulkii Ballanqaadka ahaa waxaa loo metelay dhul u dhexeeya laba webi; webiga Masar iyo webiga Furaat. Tallaabada kowaad ee axdiga saddex-laabka ahi waxa ku jirta tixraac toos ah oo ku saabsan astaanta nebiyadeed ee labada webi, iyo wax kasta oo astaantaas la xidhiidha. Markii waxyigu tilmaamayo webiyada Ulay iyo Xiddeqel inay yihiin dhacdooyin hadda

ku jira habkii rumoobidda, labadaas webi waxaa lagu sii calaamadeeyey waxsii sheegistii Abram. Meesha dhacdooyinku ka taagan yihiin waa inta u dhexaysa labada webi ee Abram, kuwaas oo marka la isu geeyo labada webi ee Daanyeel noqonaya afar webi, waayo codka Masiixu waa codka biyo badan.

Maalintaas qudheeda Rabbigu axdi buu la dhigtay Aabraam, isagoo leh, Farcankaaga ayaan dalkanu siiyey, laga bilaabo webiga Masar ilaa webiga weyn, oo ah webiga Yufraad: reer Qeeni, iyo reer Qenasi, iyo reer Qadmooni, iyo reer Xiiti, iyo reer Feresi, iyo reer Refaa'iim, iyo reer Aamoori, iyo reer Kancaani, iyo reer Girgaashi, iyo reer Yebuusi. Bilowgii 15:18-21.

Dhulkii loo ballanqaaday Abram wuxuu ahaa dunida oo dhan, taas oo maalmaha ugu dambeeya lagu matalo toban boqor, halka maalmaha hore ee axdiga loogu taxay toban qabiil, ee aan boqorro ahayn. Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waxay la geli doonaan khilaaf dunida oo dhan. Markaas dunidu waxay ku lug yeelan doontaa habka tijaabada ah ee lagu dhaqan-gelinayo cibaadada Axadda iyadoo ay fulinayso dawlad hal-aduun ah oo hoos timaadda hagidda dhilladii guduudanayd ee Muujintii toddoba iyo tobnaad, taas oo xukunta tobanka boqor ee dhulka. Xagga Abram, astaanta kaniisad iyo dawlad ee sanamka bahalka waxaa matala webiga Masar, oo ah astaan dawladdnimo, iyo webiga Baabuloon, oo ah astaan kaniisadnimo.

Waxyaalahaas dabadeed ayaa eraygii Rabbigu ugu yimid Abram riyo-muujin, isagoo leh, Ha cabsan, Abaramow; anigu waxaan ahay gaashaankaaga iyo abaalgudkaaga aad u weyn.

Markaasaa Aabraam wuxuu yidhi, Sayidow Rabbiyow, maxaad i siin doontaa, anigoo aan carruur lahayn, oo wakiilka gurigayguna yahay kan Elceseer oo reer Dimishaq ah? Oo Aabraam wuxuu yidhi, Bal eeg, adigu farac ima aadan siin; oo bal eeg, mid gurigayga ku dhex dhashay ayaa noqonaya dhaxalkayga. Oo bal eeg, eraygii Rabbiga ayaa u yimid isaga, isagoo leh,

Kanu ma ahaan doono dhaxalkaaga; laakiin kan calooshaada ka soo bixi doona ayaa noqon doona dhaxalkaaga. Markaasuu dibadda u bixiyey oo ku yidhi, Haddaba cirka eeg, oo xiddigaha tiri, haddaad kari karto inaad tiriso; markaasuu ku yidhi, Farcankaaguna sidaas buu ahaan doonaa.

Oo Rabbiga ayuu rumaystay; Rabbiguna taas wuxuu ugu tiriyey xaqnimo. Markaasuu ku yidhi, Anigu waxaan ahay Rabbiga kaa soo bixiyey Uurtii reer Kaldayiin, inaan ku siiyo dalkan inaad dhaxasho.

Markaasuu yidhi, Rabbiyow Ilaahow, maxaan ku garan doonaa inaan dhaxli doono? Oo isna wuxuu ku yidhi,

Ii keen sacad saddex jir ah, iyo orgi dhedig saddex jir ah, iyo wan saddex jir ah, iyo qoolley, iyo xamaam yar.

Markaasuu wada qaatay waxyaalahaas oo dhan, dhexdana wuu ka kala qaybiyey, qayb walbana tii kale ayuu ka soo hor jeediyey; laakiinse shimbirihii ma uu kala qaybin. Oo markii haadkii ku soo degeen meydadkii, Abram wuu ka eryay. Oo markii qorraxdu dhacaysey, hurdo

weyn ayaa Abram ku dhacday; oo bal eeg, cabsi gudcur weyn leh ayaa ku soo degtay isaga. Oo wuxuu Abram ku yidhi,

Ogow si dhab ah in farcankaagu ku ahaan doono qariib dal aan iyagu lahayn, oo ay u adeegi doonaan; iyaguna way dhibi doonaan afar boqol oo sannadood; Oo weliba quruuntaas ay u adeegi doonaan waan xukumi doonaa; dabadeedna waxay ku soo bixi doonaan maal badan.

Adiguna waxaad nabad ugu tegi doontaa awowayaashaa; da' wanaagsan oo gabow ah ayaadna ku aasmi doontaa.

Laakiinse jiilka afraad ayay mar kale halkan ku soo noqon doonaan; waayo, xumaanta reer Amoriyiin weli ma ay buuxsamin.

Oo waxaa dhacday in, markii qorraxdu dhacday oo gudcur noqotay, bal eeg, waxaa muuqday fooro qiiqaysa iyo laambad ololaysa oo dhex martay cadcadkii. Bilowgii 15:1–17.

Kii Muuse iyo reer binu Israa'iil ku hanuunin lahaa tiir dab ah habeenkii iyo daruur maalintii ayaa dhex maray qaybahaas la "gooyay" isagoo ah fooro qiiqaysa iyo laambad ololaysa.

Rabbiguna maalintii wuxuu hortooda ku socday tiir daruur ah, inuu jidka ku hoggaamiyo; habeenkiina tiir dab ah, inuu iftiin u siiyo; si ay u socon karaan maalin iyo habeenba. Isagu tiirka daruurta maalintii kama uu qaadin dadka hortooda, mana uu qaadin tiirka dabka habeenkii. Baxniintii 13:21, 22.

Laambadda gubanaysa iyo foorada qiiqaysa waxay astaan u ahaayeen tiirka daruurta ama dabka, waxayna metelaan cunsur nebiyadeed oo ka tirsan tallaabada kowaad ee saddexda tallaabo ee ku lug leh Ilaah marka uu axdiga la dhisayay Abram. Cutubku wuxuu ku bilaabmaa erayadan, "Ha cabsan," waayo farriinta malaa'igta kowaad waa Ilaah ka cabsada, kuwa sida Abram Ilaah uga cabsadana uma baahnaan doonaan inay Ilaah ka cabsadaan. Waxaa jira laba nooc oo cabsi ah, maxaa yeelay waxaa jira laba dabaqadood oo dad ah.

Sii ka sii dhexaysa tuduca axdiga ayuu Abaram Ilaah rumaystay, waxaana taas loogu tiriyeey xaqnimo. Saddexda malaa'igood waxay isbarbar dhigaan hawsha Ruuxa Quduuska ah sida uu Yooxanaa u dhigay, kaas oo bara in Ruuxa Quduuska ahi ku qanciyo saddex waxyaalood: dembi, xaqnimo, iyo xukun. Astaamahaasu waxay la jaanqaadaan saddexda malaa'igood; sidaas darteed, markii cabsida Ilaah lagu soo bandhigo tuduca axdiga, markaas tallaabada labaad oo ah xaqnimo ayaa la aqoonsadaa, dabadeedna waxaa xiga ku dhawaaqidda xukunka, taas oo ah hawsha saddexaad ee Ruuxa Quduuska ah, iyo farriinta malaa'igta saddexaad. Tallaabada koowaad ee axdigu waxay astaan u ahayd farriinta malaa'igta koowaad, taas oo had iyo jeer ah fractal ka kooban dhammaan saddexda farriimood. Saddexda tallaabo ee habraaca axdiga waxay metelaan saddexda malaa'igood ee Muujintii afar iyo tobnaad.

Ka dib markii Abaraam loo tiriyeey inuu xaq yahay, taas oo calaamad u ah malaa'igta labaad, ayuu diyaariyaa qurbaan, waayo qurbaan-ku waxa la diyaariyaa wax yar ka hor tallaabada saddexaad ee xukunka. Qurbaan kaasu wuxuu matalaa qurbaanka reer Laawi ee Malaakii saddex oo kor loo qaado sida calan. Sida saddexda xilli ee afartan sannadood ah ee nolosha Muuse u metelaan farriimaha saddexda malaa'igood, afartankii sannadood ee ugu horreeyey ee Muuse waxay

leeyihiin dhammaan saddexda tallaabo ee farriinta saddexda malaa'igood.

Meesha ay markhaatiga Muuse ka bilaabmayo waa waalidkiis oo Ilaah ka cabsaday, (tallaabada koowaad), waxaana ku xigay imtixaan muuqaal ah. Tallaabada labaadna waxay ka kooban tahay imtixaan muuqaal ah, sidii ku dhacday Daanyeel cutubka koowaad, markii Daanyeel ugu horrayn Ilaah ka baqay oo uu diiday inuu cuno cuntadii Baabuloon, dabadeedna lagu tijaabiyey muuqaalkiisa jidheed. Markaas Daanyeel waxaa u xigtay imtixaankii saddexaad saddex sannadood ka dib oo uu qaaday boqor Nebukhadnesar, kaas oo astaan u ah boqorka woqooyi iyo sharciga Axadda, kaas oo ah farriinta malaa'igta saddexaad.

Waalidiintii Muuse Ilaah bay ka cabsadeen, waxayna geliyeen sanduuq biyaha dul sabaynaya; gabadhii Fircoonna waxaa loo hoggaamiyey inay aragto xaaladda, dabadeedna waxay xukun ku ridday in ilmaha la badbaadiyo. Bilowgii nolosha Muuse wuxuu ahaa sawir ka tarjumaya axdigii Ilaah la dhigtay binu-aadmiga, dabadeedna Ilaah wuxuu Muuse dhexdiisa kaga dhigay axdi qaran la doortay oo laga soo xulay binu-aadmiga. Axdigii Nuux ee binu-aadmiga la dhigtay wuxuu matalaa dadka faraha badan, axdigii Muusena ee dad la doortay lala dhigtayna waa boqol iyo afartan iyo afar kunka. Qurbaankii Aabraam lagu amray inuu bixiyo si axdiga loo meelmariyo wuxuu xambaarsanaa astaanta axdigii Nuux, sidaas oo kalena Muuse, kii rumoobiyey wax sii sheegiddii Aabraam qarniyo ka dib.

Qurbaanadu waxay ka koobnayd shan xoolood oo kala duwan; qaalin saddex jir ah, ri' dhaddig saddex jir ah, wan saddex jir ah, qoolley, iyo xamaam yar. Shimbiraha waa laga tegey iyagoo dhan, halka qaalinta, wanka, iyo rida dhaddigga ahna “laba loo kala jaray.” Qurbaanadani waxay astaan u tahay kor loo qaadista calan maalmaha ugu dambeeya oo tijaabo muuqata u ah binu-aadmiga. Calaamaddii muuqata ee gabadhii Fircoon waxay ahayd ilmaha Muuse oo ku jiray sanduuqa. Sanduuqa waxaa astaan uga ah siddeeddii naf ee ku jiray doonnida. Tirada “siddeed” waxaa la adkeeyey inay tahay mid ka mid ah sifooyinka nebiyadeed ee calanka boqol iyo afar iyo afartan kun. Marka aad tixgeliso shanta qurbaan ee xoolaha ah oo saddex ka mid ah aad laba u kala goyso, markaas qurbaanadkaagu wuxuu ka koobnaanayaa siddeed qaybood, sida uu Nuux astaan uga ahaa, dabadeedna lagu xaqiijiyey qurbaanadii Aabraam.

Shanta xayawaan, markii loo kala qaybiyo sidii Ilaah amray, waxay matalaan tirada “siddeed,” sidaas awgeedna waxay matalaan nafahaas dhammaadka dunida jooga ee lagu sii calaamadeeyey “siddeedda” naf ee saarnaa doonnida. Calaamadda gudniinka, oo ah tallaabada labaad ee axdigii saddex-geesoodka ahaa ee Abaram, waxay ahayd in la fuliyo maalinta “siddeedaad” dhalashada dabadeed, waxaana beddelay baabtiiska, kaas oo astaan u ah sarakiciddii Masiixa oo dhacday maalinta “siddeedaad.” Tirada “siddeed” waa astaamo si sugnaatay uga mid ah axdiyada Nuux iyo Muuse labadaba, waxayna astaan u yihiin boqol iyo afar iyo afartan kun oo kor loo qaadi doono iyagoo ah qurbaan calan ahaan loo taagay, oo ah “siddeedaadkii” ka mid ah toddobada.

Shantaas xayawaan waxay ka dhigan yihiin shantii bikradood ee xigmadda lahayd, kuwaas oo ay u taagan yihiin “siddeedda” saarnaa doonnida, kuwaas oo ka gudbi doona dunidii hore una gudbi doona dunid cusub—iyagoo aan dhimasho arag.

Qurbaanadii Abram waxay ahayd qurbaan daahir ah, waayo xayawaannadii qurbaan kasta ku jiray dhammaantood waxay ahaayeen xayawaan nadiif ah, oo dhammaantood marka la isu geeyo waxay matalaan xayawaannadii ugu waaweynaa ee loo adeegsan jiray qurbaannada la gubo oo dhan. Farriinta malaa'igta kowaad waxaa ku jira amarka ah in la caabudo Abuuraha, xayawaannadii ugu waaweynaa ee allabariga ee adeegga meesha quduuska ah, kaas oo la aasaasi lahaa markii waxsii sheegiddii Abram ay rumoobi lahayd wakhtigii Muuse, ayaa loo soo bandhigay sidii qurbaanno cibaado, iyagoo isla mar ahaantaana astaan u ah baaqa malaa'igta kowaad ee ah in la caabudo Abuuraha.

Aayadda siddeed iyo tobnaad si cad bay u sheegaysaa, “Maalintaas Rabbigu axdi buu la dhigtay Abram.” Taasu waxay calaamad u tahay tallaabada ugu horraysa ee saddex tallaabo oo astaan u ah saddexda malaa'igood ee Muujintii afar iyo tobnaad. Tallaabada axdiga ee Bilowgii shan iyo tobnaad waxay u taagan tahay farriinta malaa'igta kowaad ee Muujintii afar iyo tobnaad, taas oo ay daba socoto malaa'ig labaad, taas oo lagu astaysay tallaabadii labaad ee axdigii Abram ee laga helo Bilowgii toddoba iyo tobnaad.

Tallaabada labaad, magaca Abram waxaa loo beddelaa Abraham. Abram micnihiisu waa “aabbaha waa la sarraysiiyey,” halka Abraham micnihiisu yahay “aabbaha quruumo badan.” Wicitaankii Abram waxaa lagu siiyey ballankii inuu noqdo quruun weyn, laakiin ballanka lama adkayn ilaa magaca Abram la beddelay. Markaas ayuu noqday aabbihii ugu horreeyey ee dad axdi lagu doortay. Tallaabada xigtay waxay astaan u ahayd farriinta malaa'igta saddexaad, sida Abraham loo tijaabiyey markuu allabari ahaan u bixinayey Isxaaq, taas oo astaan u ahayd iskutallaabta, taas oo astaan u ahayd Oktoobar 22, 1844, taas oo astaan u ah sharciga Axadda—kaas oo ah farriinta malaa'igta saddexaad. Tallaabadaas saddexaad ee axdiga waxaa la oofiyey laba iyo labaatankii Oktoobar sannadkii 1844, waxaana lagu soo bandhigay Bilowgii laba iyo labaat.

Tallaabada labaad, oo ah farriinta malaa'igta labaad, halkaas oo magaca Abram lagu beddelo, ayaa gudniinka loo dhisaa inuu noqdo “calaamadda” dad axdi leh iyo xiriirkooda Ilaah. Waa taariikhda farriinta malaa'igta labaad dhexdeeda in dadka Ilaah la shaabadeeyo. Waxaa kor loogu qaadaa sidii calan oo kale farriinta malaa'igta saddexaad ee uu matalayo sharciga Axadda, laakiin waxaa la shaabadeeyaa xilliga wax yar ka hor sharciga Axadda, taas oo taariikhda Millerite-ka ahaan lahayd wax yar ka hor intaan albaabku xidhmin Oktoobar 22, 1844.

Sidaas oo kale ayay run uga tahay saddexdii amar ee ka soo baxay Baabuloon ee bilaabay wax sii sheegidda 2300-ka sannadood, taas oo ku dhammaatay imaatinkii malaa'igta saddexaad Oktoobar 22, 1844. Macbudka waxaa la dhammaystiray intii lagu jiray taariikhda amarkii labaad, ka dib kii kowaad, laakiin ka hor kii saddexaad. Aasaaska waxaa la dhigay intii lagu jiray amarkii kowaad, dhismaha macbudkana waxaa la dhammaystiray taariikhda amarkii labaad. Amarkii saddexaad ee 457 BC wuxuu bilaabay 2300-ka sannadood, halka amarka laftiisu uu Yuhuudda u soo celiyey madax-bannaanidoodii qaran. Calaamadda saddexaad waxaa lagu taagaa boqortooyo, sida ay u metelayso soo celinta madax-bannaanida qaran ee amarkii saddexaad iyo kor loo qaadista kiniisadda guulaysata sidii calamad intii lagu jiray sharciga Axadda.

Amarkii saddexaad wuxuu astaan u ahaa imaatinka malaa'igta saddexaad ee arooska 22-kii Oktoobar, 1844. Aroosaddu way is diyaargaraysaa ka hor guurka, mana aha marka guurku dhacayo. Shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun waxaa la dhammaystiraa wax yar ka hor sharciga Axadda inta lagu jiro muddada wakhtiga ee si nebiyannimo ahaan loo metelay imtixaanka sanamka bahalka. Waxaa naloo sheegay in imtixaanka sanamka bahalku yahay imtixaanka ay tahay inaan ka gudubno ka hor inta aan nimcadu xidhmin.

“Rabbigu si cad buu i tusay in sanamkii bahalka la samayn doono ka hor intaan muddadii nimcadu xidhmin; waayo, wuxuu noqon doonaa imtixaanka weyn ee dadka Ilaah, kaas oo qaddarkooda weligeed ah lagu go'aamin doono. Mawqifkaagu waa qas iyo isburin isku dhex yaacsan oo sidaas u weyn, si ay u yar yihiin kuwa lagu khiyaanayn doono.

“Muujintii 13 mawduucan si cad ayaa loogu soo bandhigay; [Muujintii 13:11–17, waa la soo xigtay].”

“Tanu waa imtixaanka ay tahay in dadka Ilaah maraan ka hor intaan la shaabadayn. Kuwa dhammaantood daacadnimadooda Ilaah ku caddeeyey iyagoo xajistay sharcigiisa oo diiday inay aqbalaan sabti been-abuur ah, waxay istaagi doonaan calanka Rabbiga Ilaah Yehowah hoostiisa, oo waxay heli doonaan shaabadda Ilaaha nool. Kuwa ka tanaasula runta asalkeedu jannada yahay oo aqbala sabtida Axadda, waxay heli doonaan calaamadda bahalka.”

Manuscript Releases, volume 15, 15.

Albaabku wuxuu xirmay Oktoobar 22, 1844, isaga oo astaan u ah albaabka xiran ee sharciga Axadda. Sister White waxay sheegaysaa in imtixaanka sawirka bahalka uu yahay imtixaanka ay tahay inaan ka gudubno “ka hor” intaanu wakhtiga nimcadu xidhmin, waxayna sidoo kale sheegaysaa in imtixaankaasu yahay meesha lagu go'aamiyo qaddarkeena weligeed ah. Ka hor sharciga Axadda, aroosaddu way is diyaarisaa, taasuna waxay u baahan tahay in la haysto dharka arooska ee habboon, dhar ay tahay in lagu daahiro dababka sifaynta ee Rasuulka Axdiga. Shaabadda waxaa la saaraa arooska ka hor, dabadeedna aroosku wuxuu dhacaa marka la gaadho sharciga Axadda.

Walaashii White waxay caddaynaysaa in shaabadayntu tahay ku sugnaansho runta ah, maskax ahaan iyo ruux ahaanba. Waxay kaloo caddaynaysaa in “marka” dadka Ilaah la shaabadeeyo, “markaas” ruxitaanka xukunnada Ilaah iman doono. Ruxitaanku waa xukunnada ka bilaabma dhulgariirka Muujintii kow iyo tobnaad, kaas oo ah sharciga Axadda ee Maraykanka.

Macbudkii Millerite-ka waxa la dhammeeyey qayladii Habeennimo-Badhka, taas oo muujinaysa in shaabaddu la dhigo ka hor calaamadda saddexaad ee xukunka. Axdigii Ibraahim, tallaabadii saddexaad ee xukunku waxay ahayd Isxaaq Buur Moryaah dusheed, taas oo u taagnayd ma aha oo keliya Masiixa iskutallaabta dusheeda, laakiin sidoo kale qurbaanka reer Laawi ee Malaakii saddex.

Oo wuxuu u fariisan doonaa sidii kan sifeeya oo daahiriya lacagta; oo wuxuu daahirin doonaa wiilashii Laawi, oo wuxuu u sifayn doonaa sida dahab iyo lacag, si ay Rabbiga ugu bixiyaan qurbaan ku jira xaqnimo. Markaasaa qurbaanii Yahuudah iyo Yeruusaalem Rabbiga uga farxin doonaa, sidii waayihii hore iyo sidii sannadihii hore.

Oo anna xukun baan idiin soo dhowaan doonaa; oo waxaan markhaati degdeg ah ku noqon doonaa ka gees ah saaxiriinta, iyo kuwa sinooba, iyo kuwa beenta ku dhaarta, iyo kuwa dulmiya kii la kiraystay oo mushaharkiisa ka cuna, iyo carmalka, iyo agoonta, iyo kuwa qalloociya xaqa shisheeyaha, oo aan iga cabsanayn, ayuu Rabbiga ciidammadu leeyahay. Malaakii 3:3–5.

Nidaamka daahirinta dabadeed, qurbaanku “markaas” wuxuu ahaan doonaa sidii waagii hore, qurbaankuna waxaa la diyaariyaa inta lagu jiro falka ugu dambeeya ee xukunka, waayo markaas ayaa kuwii reer Laawi ee la daahiriyeey oo loo diyaariyeey inay noqdaan qurbaan lagu barbar dhigaa bikradaha nacasyada ah oo Masiixu ka noqon doono “markhaati degdeg ah oo lid ku ah.” “Markhaatiga degdegga ah” waa “markhaatiga aaminka ah ee kiniisadda La’odikiya,” kan Shebna sida kubbad ugu tuuray beer fog, oo kan reer La’odikiya afkiisa ka matag tuuraya. Kala soocidda sarreenka iyo haramaha waxay ahaan doontaa mid degdeg ah, waayo dhaqdhaqaaqyada ugu dambeeya waa kuwo xawaare leh. Rasuulkaas degdegga ah waa Isaga kan si kedis ah ugu yimaada macbudkiisa ee ku xusan Malaakii saddex.

Kor u qaadidda qurbaanka ee ku xusan Malaakii “sida waayihii hore,” waa kor u qaadidda calanka kuwa boqol iyo afar iyo afartan kun; waxay ahayd kor u qaadidda qurbaanka laba kibsood ee ruxidda Bentekostiga; waxay ahayd kor u qaadiddii abeesadii tiirka lagu suray ee cidlada; waxay ahayd kor u qaadiddii Masiixa ee iskutallaabta dusheeda, waxayna ahayd kor u qaadiddii Shadrach, Meshack iyo Abednego ee foornada dabka leh dhexdeeda iyagoo Masiixa la jira intii dunida oo dhammu la yaabtay oo la amakaagtay; waxay ahayd daabiciddii shaxdii 1843, iyo ujeeddadii loogu talagalay shaxdii 1850.

Waxay ahayd tallaabada labaad ee axdigii Ibraahim in la dejiyeey lana waajibiyey cibaadada gudniinka, sidaas darteedna ay ku noqotay calaamadda axdiga. Ibraahim, si ka duwan Muuse, isla markiiba wuu guday Isxaaq; sidaas darteed markii uu kor u qaaday isagoo qurbaanno ahaan ah tallaabada saddexaad, Isxaaq wuxuu matalayey calaamadda. Calaamaddaas waxaa dabadeed beddeli doona baabtiiska, kuwaas oo wadajir u bixiya laba marag oo ku saabsan calaamadda iskutallaabta.

“Waa maxay shaabadda Ilaaha nool, taas oo lagu dhejiyo wejiyada dadkiisa? Waa calaamad ay malaa’iguha akhriyi karaan, laakiin aanay indhaha aadanuhu akhriyi karin; waayo malaa’igta wax halaagta waa inay aragtaa calaamaddan furashada. Maskaxda waxgaradka ahi waxay ku aragtay calaamadda iskutallaabta Kalbari wiilasha iyo gabdhaha Rabbiga korsaday. Dembiga xadgudubka sharciga Ilaah waa laga qaaday. Waxay xidhan yihiin dharka arooska, oo waxay addeecan si daacad iyo aaminnimo leh amarrada Ilaah oo dhan.” Manuscript Release, number 21, 51.

Tallaabada koowaad ee axdiga ee Bilowgii shan iyo tobnaad, waxaa lagu aqoonsaday waxsii-sheegid waqtiyeed oo ah 400 oo sano oo addoonnimo ah, Bawlosna isla muddadaas ayuu ku qeexaa 430 sano. Xisaabinta Bawlos waxay ka bilaabataa yeedhidda ku qoran Baxniintii laba iyo tobnaad, waayo wuxuu ku darayaa muddadii degganaanshaha qurbaha ee Abram. Marka si dhow loo fiiriyo, afarta boqol oo sano marka loo eego soddonka sano waa hal calaamad oo uu Bawlos soo bandhigay, afarta boqol ee sano ee uu Abram soo bandhigayna waa calaamad kale.

Haddaba, muddada afarta boqol ee sano maxay ka dhigan tahay, muddada afarta boqol iyo soddonka sannona maxay ka dhigan tahay, soddonka sannona maxay ka dhigan tahay?

Culimadu waxay si habboon u caddeeyeen in afarta boqol iyo soddonka sannadood loo qaybin karo laba xilli oo min laba boqol iyo shan iyo toban sannadood ah, xilliga koowaadna uu ka madhan yahay addoonsi iyo gumaysi, halka xilliga labaad uu yahay addoonsi.

Ibraahim wuxuu galay Kancaan markuu jiray 75 sano, Isxaaqna wuxuu dhashay markii Ibraahim uu jiray 100 sano (25 sano ka dib). Yacquubna wuxuu dhashay markii Isxaaq uu jiray 60 sano, Yacquubna wuxuu galay Masar markuu jiray 130 sano. Tani waxay ka dhigaysaa 215 sano Kancaan gudaheeda iyo 215 sano Masar gudaheeda, wadartooduna waa 430 sano. Ardayga waxsii sheegidda u barta, tani waxay siisaa laba markhaati, oo ka imanaya laba astaamood oo axdiyeed, waayo Bawlos, sida Abramna, magiciisa waa la beddelay. Bawlos wuxuu tilmaamayaa 430, Abramna 400. Oofinta sadar ka sarreeya sadar ee laba waxsii sheegidood oo wakhti ah oo xiriir leh waxay la xidhiidhaa xilligii axdiga kowaad ee horseeday aasaasidda dadka Ilaah doortay.

Markii Masiixu taariikhda soo galay si uu axdiga ula xaqiijiyo kuwo badan hal toddobaad, toddobaadkaasu wuxuu matalayay laba waxsii-sheegid oo waqti ah oo isu xidhiidhsan.

Waxsii-sheegidda afarta boqol iyo soddonka sannadood ee Bawlos waxa loo qaybin karaa laba qaybood oo isle'eg, sida toddobaadka Masiixa. 215 sannadood oo Kancaan lagu jiray, oo ay ku xigto 215-kii sannadood ee Masar lagu jiray, taas oo tusaale u ah markhaatifurka Masiixa ee qof ahaan 1260 maalmood, oo ay ku xigaan 1260 maalmood oo markhaatifurka Masiixa ah ee ku jira shakhsiyadda xertiisa. 2520-kii maalmood ee Masiixu axdiga ku xaqiijiyey ayaa sidoo kale matalaya toddobada goor ee ah “muranka axdigiisa.”

Laga bilaabo 723 BC ilaa 1798 waa 2520 sannadood, sannadahaasna waxay u kala qaybsan yihiin laba xilli oo min 1260 sannadood ah, kuwaas oo metelaya jaahilnimada oo ku tumanaysa meesha quduuska ah iyo ciidanka muddo 1260 sannadood ah, waxaana ku xigta baabanimada oo ku tumanaysa meesha quduuska ah iyo ciidanka muddo 1260 sannadood ah. Bartamaha toddobaadka Masiixa wuxuu ahaa iskutallaabta, oo bartamaha toddobaadka (538) wuxuu dhalinayaa 1260 sannadood oo markhaati jaahilnimo ah, waxaana ku xiga 1260 sannadood oo markhaati jaahilnimo ah oo ka imanaya xerta baabaniyeed ee jaahilnimada. Markii boqortooyada nimcada ee Masiixu awood lagu siiyey iskutallaabta, waxay ahayd astaan u taagan 538, markii boqortooyada kan Masiixa ka gees ah awood lagu siiyey. Iskutallaabta waxaa laga gudbay Israa'iilkii suugga ahaa, waxaana billowday Israa'iilka ruuxiga ah. Sannadkii 538, waxaa laga gudbay jaahilnimadii suugga ahayd, waxaana billowday jaahilnimada ruuxiga ahi.

Waxsii Ibraahim ee afarta boqol oo sannadood ah, sidoo kalena waa afar boqol iyo soddon sannadood. Waa isla waxsii isku mid ah, hase ahaatee waxaa lagu soo bandhigay laba calaamadood oo axdi ah. Labadaas waxsii oo waqtiyeed ee xiriirka leh waxay tilmaamayeen addoonsiga iyo samatabbixinta dadka Ilaah oo rumoobi lahaa bilowgii taariikhda axdiga ee reer binu Israa'iiltii hore. Dhammaadka taariikhda axdiga ee reer binu Israa'iiltii hore, waxaa jirta hal waxsii oo waqtiyeed oo la jaanqaadaysa mid kale, iyadoo ku jirta xiriirka maalin sannad u dhiganto, sidaas darteedna lagu tilmaamayo laba waxsii oo waqtiyeed oo adkaynaya samatabbixinta iyo

addoonsiga.

Taariikhda dhexe ee bilowga iyo dhammaadka reer binu Israa'iil hore, waxaannu ka helaynaa Daanyeel isagoo ku jira maxaabiistii Baabuloon. Taariikhdaas axdiga ah, oo tilmaamaysa addoonsi iyo ballan samatabbixin ah, ayaa laga soo bandhigayaa waxsii sheegidda isku xidha taariikhda axdiga ee reer binu Israa'iil hore iyo taariikhda axdiga ee reer binu Israa'iil ee casriga ah. Kitaabka Daanyeel gudaheeda waxa lagu aqoonsaday laba waxsii sheegid oo waqtiyeed. "Dhaarta" Muuse ee "toddobada jeer" ee Laawiyiintii lix iyo labaatan waxaa lagu aqoonsaday Daanyeel 9/11, sidoo kale su'aasha aayadda saddex iyo tobnaad ee Daanyeel siddeed, taas oo horseedaysa jawaabta aayadda afar iyo tobnaad, oo tilmaamaysa waxsii sheegidda 2300 oo sannadood. "Dhaarta," oo haddii la jebiyo noqota "habaarka Muuse" ee Daanyeel sagaal kow iyo toban, markii la fuliyey sannadkii 677 BC ka gees ahayd boqortooyadii koonfureed, waxay ku dhammaatay Oktoobar 22, 1844, sida ay 2300 oo sannadooduna ku dhammaadeen. Labada kala firdhin ee 2520 waxa lagu meeleyey su'aasha aayadda saddex iyo tobnaad, jawaabta aayadda afar iyo tobnaadna waa 2300.

Sida Muuse, alfa-ta taariikhda axdiga reer binu Israa'iil ee qadiimiga ah, iyo sida Masiixa, omega-da taariikhda axdiga reer binu Israa'iil ee qadiimiga ah, taariikhda bilowga ah ee alfa ee reer binu Israa'iil casriga ahi waxay ka koobnayd laba waxsii-sheegis oo waqti ah oo isu xidhan. Midkood wuxuu matalayay addoonsi iyo adeegsi, kan kalena samatabbixin. Kala qaybsanaantii 430-ka sannadood ee laba xilli oo isu le'eg ee taariikhda alfa ee reer binu Israa'iil ee qadiimiga ahi waxay ahayd astaan hore u sii muujinaysa kala qaybsanaanta waxsii-sheegista ee lagu soo celiyey toddobaadkii Masiixu axdiga xaqiijiyey, iyo muddada isku xidhan ee xukunka ee jebinta axdiga taas oo loo kala qaybiyey laba xilli oo isu le'eg, waxayna soo bandhigaysaa laba markhaati; kuwaas oo muujinaya in taariikhda alfa ee reer binu Israa'iil casriga ahi ay yeelan doonto barroosin waxsii-sheegis oo la mid ah. 2520-ka sannadood iyo 2300-ka sannadood oo isla mar dhammaanaya ayaa bixiya markhaatiga saddexaad ee laba waxsii-sheegis oo waqti ah oo isu xidhan, kuwaas oo leh waxsii-sheegis si siman dhexda uga kala qaybsan.

Saddex markhaati ayaa nafta ku hoggaamin lahaa inay filato in marka Rabbigu axdiga la galo boqol iyo afartan iyo afar kun taariikhda oomega ee Israa'iilka casriga ah, ay jiri lahaayeen laba waxsii-sheegid oo waqti nebiyadeed ah oo is-xiriira, iyo muddo la xidhiidha oo laba qaybood oo isu siman loo kala qaybiyey; laakiin sidaasu ma ahaan karto, waayo markii Rabbigu axdiga la galay Israa'iilka casriga ah, gacantiisii ayuu samada u taagay oo ku dhawaaqay inaan wakhti dambe jiri doonin.

Axdiga boqol iyo afar iyo afartan kun waxaa lagu metelaa laba kibisood oo ruxid ah oo ka mid ah qurbaanka sarreenka midhaha ugu horreeya. Qaab-dhismeedka nebinnimo ee saddex markhaati, oo ay ku xigto markhaati laba-laab ah oo aan lahayn kala soocidda wakhtiga nebinnimada, waxaa laga helaa qurbaankii Abram ee qaalin lo' ah (oo si siman loo kala qaybiyey), ri' dheddig ah (oo si siman loo kala qaybiyey), iyo wan (oo si siman loo kala qaybiyey), dabadeedna qoolley yar iyo xamaam.

Saddexdii allabari ee ugu horreeyey dhammaantood waxay lahaayeen saddex sannadood oo ku lifaaqan astaantooda, taas oo caddaynaysa inay metelaan saddex allabari oo lahaa wakhti nebiyadeed. Keliya ma aha in saddexdaas allabari dhammaantood ay lahaayeen wakhti nebiyadeed, balse mid waliba wuxuu lahaa wakhti nebiyadeed oo si siman ugu qaybsanaa laba xilli. Qoolleyda iyo xamaamyaduna da' laguma xidhin; waxa keliya oo loo baahnaa inay yaryar ahaadaan, waayo waxay metelaan jiilka ugu dambeeya ee dadka axdiga, kaas oo lagu metelo laba shimbirood, ama laba adhi.

Labada adhi waxay u taagan yihiin jamaaca weyn iyo boqol iyo afar iyo afartan kun, laakiin labada shimbirood waxay xambaarsan yihiin macne labaad. Qoolleydu waa mid ka mid ah qurbaannada meesha quduuska ah, oo marka aad baarto aqoonsiga qoolleyda sida qurbaanka ah, inta badan waxay ka dhigan tahay nooc ka mid ah qoolleyda; halka qoolleyda ku jirta qurbaankii Abram ay tilmaamayso shimbir aad u yar oo aan weli baallo lahayn, ama ka sii daranba, shimbir baallihii laga rifay. Heerkan nebiyadeed labada shimbirood waa sarreenka iyo gocondhada.

Maalmaha ugu dambeeya calanku wuxuu kor loogu qaadi doonaa samooyinka sida shimbir oo kale, wuxuuna sidaas yeeli doonaa isla wakhtiga ay laba shimbirood oo nijaas ahi kor u qaadi doonaan xumaanta oo ay ku fadhiisin doonaan carshigeeda Shiinaar.

Markaas malaa'igtii ila hadlaysay ayaa soo baxday, oo waxay igu tidhi, Hadda indhahaaga kor u qaad, oo arag waxa kanu yahay ee soo baxaya. Oo anna waxaan idhi, Waa maxay? Oo iyadu waxay tidhi, Kanu waa efaah soo baxaya. Oo weliba waxay tidhi, Kanu waa ekaantoodii dhulka oo dhan. Oo bal eeg, waxaa kor loo qaaday xabbad rasaas ah oo miisaankeedu talanti yahay; oo tanuna waa naag ku dhex fadhida efaahda.

Markaasuu yidhi, Kanu waa xumaan. Kolkaasuu ku dhex tuuray efaahda; dabadeedna culayskii rasaasta ahaa ayuu afkeedii ku tuuray.

Markaasaan indhahaygii kor u taagay oo wax fiiriyey, oo bal eeg, waxaa soo baxay laba dumar ah, dabayshuna waxay ku jirtay baalashoodii; waayo, waxay lahaayeen baalal la mid ah baalasha xuurtada; oo waxay efaahii kor ugu qaadeen inta u dhexaysa dhulka iyo samada. Markaasaan malaa'igtii ila hadlaysay ku idhi, Kuwanu xaggee bay efaahii u qaadaan? Oo isna wuxuu igu yidhi, In guri looga dhiso dalka Shincaarka; oo halkaas ayaa lagu taagi doonaa, laguna dhigi doonaa salkeeda qudheeda dusheeda. Sekaryaah 5:5–11.

Baabtiisnimada, oo lagu matalay “xumaan,” ama uu Bawlos ugu yeedhay “kii sharka lahaa,” waxay heshay dhaawaceedii dhimashada lahaa sannadkii 1798, markii talanti rasaas ah la saaray dambiisha ay ku fadhido. Intaas dabadeed ruuxaanimada iyo Protestantnimada riddowday ayaa kor u qaadi doona oo guri uga dhisi doona Shiinaar, isla xilligaas oo Ilaah dhammaystiray dhismaha guriga uu kor u qaadi doono sidii calan. Sekaryaah calanka been-abuurka ah waa naagta xumaanta, calankana waxaa lagu matalay qoolleyo. Markaas dunidu waxay kala dooran doontaa Rooma, oo ah qafiska shimbir kasta oo wasakh leh oo nacayb mudan, ama qoolleyda, taas oo calaamad u ah axdiga Ilaah la leeyahay binu-aadmiga.

Markaasuu cod weyn ku qayliyey isagoo leh, Baabuloon tii weynayd waa dhacday, waa dhacday, oo waxay noqotay hoygii jinniyada, iyo meel lagu hayo ruux kasta oo wasakh ah, iyo

qafis shimbir kasta oo nijaas ah oo la neceb yahay. Muujintii 18:2.

Masiixu wuxuu ka hadlay geeridiisa iyo sarakiciddiisa isagoo leh, “Burburiya macbudkan, anna saddex maalmood gudahood baan ku taagi doonaa.” Saddexdaas maalmood waxay u taagan yihiin wakhti nebiyadeed oo macbud la taagayo, sida ay ahayd xilligii Muuse, xilligii Masiixa, iyo xilligii Milleriyiinta. Shuruudda ah in neefka lo’da dheddigga ah, orgiga dheddigga ah, iyo wanba ay ahaadaan saddex jir oo ku saabsan qurbaankii Abrám waxay ka dhigan tahay in mid kasta oo ka mid ah saddexda taariikhood ee axdiyada ee aynu hadda ka fiirsanayno, macbud la dhisi doono. Macbudka ugu dambeeya ee axdiga ee boqolka iyo afar iyo afartan kun waa calanka kor loo qaadayo sidii taaj loogu qaado samada. Sababtaas aawadeed; neefka lo’da dheddigga ah, orgiga dheddigga ah, iyo wanku waa xayawaanno dhulka ah, sidaas darteedna waxaa lagu kala soocayaa shimbiraha ku duula samooyinka. Macbudka axdiga ee la taagayo maalmaha ugu dambeeya waa marka Yerusaaalem kor loo qaado oo ka sarraysa buuraha iyo kuraha oo dhan.

In kastoo aanan weli aqoonsan wax kasta oo ka mid ah tallaabadii kowaad ee saddexda tallaabo ee axdiga Aabraam, ilaa hadda, qodob kasta oo aynu ka fiirsannay wuxuu leeyahay dhiggiisa bilowga iyo dhammaadka reer binu Israa’iilkii qadiimiga ahaa ee dhab ahaan jiray, iyo bilowga Israa’iilka casriga ah. Waxaannu ku muujinnay saddexda tallaabo ee malaa’igaha Muujintii afar iyo tobnaad tallaabadii kowaad ee axdiga Aabraam. Qaabka jajabaysan ee saddexda malaa’igood oo ku jira tallaabada kowaad ee axdiga Aabraam ayaa si ka sii cad loo taageeri doonaa marka aynu ka fiirsanno tallaabooyinka labaad iyo saddexaad ee axdiga Aabraam.

Qurbaanadii “siddeedda” ahaa ee Abram ma metelaan oo keliya qurbaano markii dambe qayb ka noqon doona caadooyinkii cibaadada ee meeshii quduuska ahayd ee Muuse, balse waxay tilmaamaan oo xaqiijiyaan kaalinta wakhtiga nebinnimada ku leeyahay sheekada dadka axdiga Ilaah. Waxay xaqiijiyaan bilowga iyo dhammaadka reer binu Israa’iil ahaan dadka Ilaah doortay, ha ahaadeen kuwo dhab ah ama kuwo ruuxi ah.

430-kii sannadood ee Bawlos waa muddo nebiyadeed oo aan si macquul ah looga sooci karin 400-kii sannadood ee Abaram. Marka la isu dul dhigo, waxay soo saaraan muddo soddon sannadood ah, oo ay ku xigto afar boqol oo sannadood. Halkaas ayaynu ka sii wadi doonaa maqaalka xiga.

“Waxsii sheegyadii lagu qoray Axdigii Hore waa erayga Rabbiga ee maalmaha ugu dambeeya, waxaana loo oofin doonaa sida hubaasha leh ee aynu u aragnay baabbi’ii San Francisco.”  
Letter 154, May 26, 1906.